

OSNOVNA ŠKOLA PETRA ZRINSKOG

UPRAVLJANJE OSOBNIM FINANCIJAMA - DŽEPARCEM

Istraživanje u OŠ Petra Zrinskog o financijskoj pismenosti učenika

Julija Vejić

Zagreb, 2020.

Sadržaj:

1. Sažetak	3
2. Uvod	3
3. Metode	5
4. Rezultati	6
5. Raščlamba rezultata	12
6. Zaključak	16
7. Prilog 1 – anketni listić	17

Upravljanje osobnim financijama - džeparcem

Istraživanje u OŠ Petra Zrinskog o financijskoj pismenosti učenika

1. SAŽETAK

Ključne riječi: financijska pismenost, džeparac, odgovorno trošenje novca – raspolaganje

Ovim istraživanjem pokušalo se odgovoriti na pitanja koja su vezana za financijsku pismenost učenika od petog do osmog razreda u OŠ Petra Zrinskog. Namjera je bila saznati kako učenici upravljaju svojim financijama, u ovom slučaju džeparcem, znaju li što znači odgovorno trošiti i jesu li s roditeljima razgovarali o ovoj temi. Istraživanje je provedeno na 294 ispitanika. Dobiveni rezultati su raščlanjeni i uspoređeni sa sličnim ispitivanjima. Zaključak istraživanje je kako znanja i vještine koje učenici trenutno pokazuju nisu u skladu s ishodom poučavanja navedenim u Kurikulumu za međupredmetne teme MZOS-a te je preporuka planirati i provesti veći broj radionica za učenike i po mogućnosti za roditelje, uz napomenu da bi učenici svakako trebali imati redoviti džeparac jer odgovornim raspolaganjem novcem savladavaju vještine potrebne za život.

2. UVOD

Često se pitamo u kojoj dobi su djeca sposobna samostalno raspolagati novcem, s kojom svotom bi trebala raspolagati i treba li ih u trošenja novca usmjeravati ili kontrolirati? Jesu li roditelji ti od kojih djeca uče što je odgovorno raspolaganje novcem ili bi li o tome djeca više trebala učiti u školi? Ovo su samo neka od pitanja na koja bismo trebali znati odgovoriti kako bismo na pravi način uputili djecu u „svijet“ financija i odgovornog odnosa prema novcu.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja donijelo je Odluku, koja se počela primjenjivati u šk. godini 2019./2020., o donošenju Kurikuluma za međupredmetne teme u osnovnim i srednjim školama, a jedna od međupredmetnih tema je i Poduzetništvo. Unutar teme Poduzetništvo je domena ekonomska i financijska pismenost u kojoj je definirana financijska pismenost:

„Financijska pismenost podrazumijeva svijest o financijskim mogućnostima i rizicima te sposobnost prikupljanja potrebnih informacija i donošenje odluka o izboru financijskih usluga u skladu s osobnim potrebama.“

Predviđeni ishodi ove međupredmetne teme su prepoznavanje uloge novca u osobnome i obiteljskome životu i upravljanje osobnim financijama. Vještine kojima bi učenici trebali ovladati su, između ostaloga i planiranje osobne potrošnje i štednje te upravljanje vlastitim džeparcem.

U cilju uspješne realizacije definiranih ishoda moramo se zapitati koliko su naši učenici „financijski pismeni“, odnosno koliko odgovorno se odnose prema novcu, u ovom slučaju džeparcu. Obrazovni bi sustav svakako trebao učenike pripremiti za financijsku pismenost kao što ih priprema za matematičku, čitalačku ili informatičku. Financijska pismenost uključuje znanja, vještine i stavove potrebne za donošenje ispravnih odluka o vlastitom novcu i u tom smislu, financijska je pismenost, kao i zdrava prehrana, važna za kvalitetan život.

U ovom istraživanju namjeravalo se saznati koliko odgovorno se učenici naše škole odnose prema novcu, jesu li o načinu upravljanja novca razgovarali s roditeljima i treba li našim učenicima dodatna edukacija o financijskoj pismenosti.

Zanimljivo je napomenuti kako ne postoje veća istraživanja na ovu temu u RH koja se odnose na učenike u OŠ. Ovdje navodimo neka istraživanja koja se odnose na neki dio financijske pismenosti:

- Istraživanje na temu „Tinejdžeri i financije“ Hrvatska poštanska banka provela je od 10. do 17. ožujka 2014. godine na 200 ispitanika (učenika srednjih škola u šest gradova) u sklopu Svjetskog tjedna novca. Ispitivanje je provedeno na inicijativu Hrvatske udruge banaka, a cilj je bio vidjeti što srednjoškolci misle o vođenju osobnih financija.¹
- Udruga Štedopis Instituta za financijsko istraživanje provela je s roditeljima online anketu na temu „Koliko s djecom razgovarate o novcu“ u travnju 2017. godine.²
- Internetski portal Poslovni puls iznio je u kolovozu 2013. godine rezultate istraživanja njemačke nakladničke kuće “Egmont Ehapa Verlag” koja već preko 20 godina istražuje ponašanje mladih potrošača. U aktualnom izdanju “Dječje potrošačke analize” (“KidsVerbraucherAnalyse”) istraženi su odnos i stavovi djece i roditelja o džeparcu.³

¹ <https://www.hpb.hr/novosti/istrazivanje-hpb-a-tinejdzeri-i-financije>

² <https://www.stedopis.hr/stedopis-anketa-52-roditelja-izbjegava-razgovarati-s-djecom-o-novcu/>

³ <https://poslovnipuls.com/2013/08/26/njemacka-djeca-u-svojim-rukama-drze-milijarde-eura/>

3. METODE

Istraživanje je provedeno u veljači 2020. godine anonimnim anketiranjem učenika od 5. do 8. razreda u OŠ Petra Zrinskog. Ukupno je ispitano 294 učenika od 336, što je 87% svih upisanih učenika viših razreda te se podaci dobiveni ovim istraživanjem mogu smatrati relevantnima za planiranje aktivnosti unaprijeđena određenih odgojnih i obrazovnih znanja i vještina.

Anketni listić (u prilogu) sadržavao je 26 pitanja, a u njemu je pojašnjeno da je džeparac određena svota novca koju učenici dobivaju unutar jednog mjeseca i da s njom samostalno raspolažu. Također je naglašeno da je anketa anonimna kako bi učenici što iskrenije odgovorili na postavljena pitanja.

Odgovori na pojedina pitanja su statistički obrađeni, a odgovor na pitanja postavljena ovom anketom dobiven je korelacijom skupina pitanja.

Anketna pitanja bila su grupirana u tri skupine kako bi se dobio što bolji uvid u stvarna mišljenja učenika o džeparcu, odnosno samostalnom raspolaganju novcem.

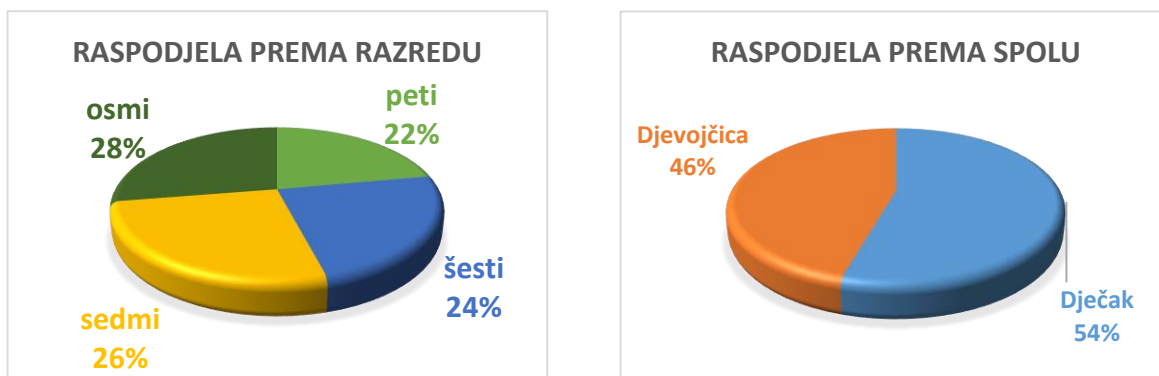
Prvom skupinom pitanja ispitivali su se opći podaci: spol ispitanika, dob ispitanika, dobiva li ispitanik redovito džeparac, što misli o raspolaganju svojim novcem, treba li ispitanik imati novac s kojim samostalno raspolaže.

Drugom skupinom pitanja obuhvaćeni su samo oni ispitanici koji dobivaju džeparac. Postavljena su im pitanja: tko sudjeluje u dodjeli džeparca, u kojoj dobi su ga počeli dobivati, trebaju li džeparac na neki način "zaraditi/zavrijediti" ili ga naprosto samo dobivati i je li iznos s kojim raspolažu dostatan za njihove potrebe i na što ga najviše troše.

Na treću skupinu pitanja odgovarali su svi učenici. Ovom skupinom pitanja nastojalo se saznati jesu li roditelji razgovarali s djecom o načinu upravljanja novcem, što roditelji misle o načinu na koji oni troše dobiveni novac, što učenici znaju o odgovornom trošenju novca, što misle o redovitom primanju novca s kojim mogu raspolagati samostalno i trebaju li na neki način o ovoj temi učiti u školi.

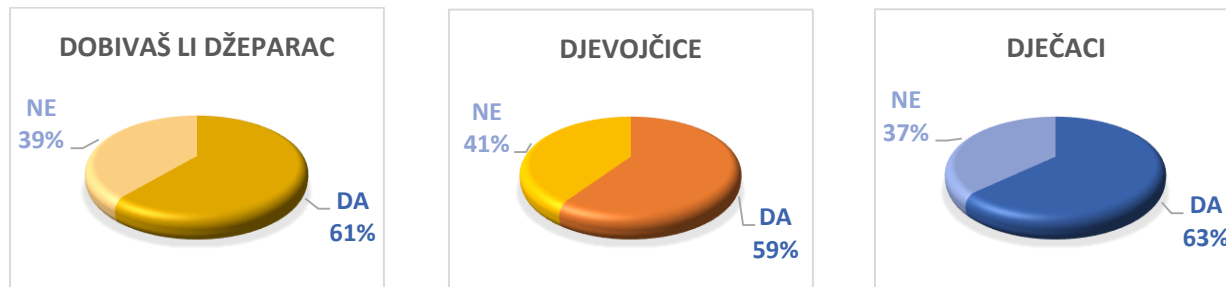
4. REZULTATI

Od ukupnog ispitanoga broja su 134 djevojčice (45.58%) i 160 dječaka (54.42%). Ako se gleda razdioba po razredima, u istraživanju je obuhvaćeno: u petim razredima 65 ispitanika (22.11%), u šestim razredima 70 ispitanika (23.81%), u sedmim razredima je anketirano 78 ispitanika (26.53%) dok je u osmim razredima anketiran 81 ispitanik (27.55%).

Prikaz 1: Raspodjela ispitanika prema razredu kojeg pohađaju i prema spolu

Džeparac redovito prima 179 ispitanika (60.89%), a ne prima 114 ispitanika (38.78%). Ako promatramo po spolu, 79 djevojčica ima džeparac (59.4%), dok 54 djevojčice ne dobivaju džeparac (40.6%). Džeparac prima 100 dječaka (62.5%), a ne prima 60 dječaka (37.5%).

Prikaz 2: Udio ispitanika koji dobiva džeparac, ukupno i prema spolu

Na pitanje smatraju li njihovi roditelji da im je džeparac potreban, 204 ispitanika (69.39%) odgovorila su sa da, odnosno potvrdno. Zanimljivo je uočiti da je taj broj za 25 veći od broja ispitanika koji prima džeparac. Negativno je odgovorilo 76 ispitanika (25.85%), dok 14 ispitanika nije odgovorilo na to pitanje.

Ispitanicima su na izbor ponuđene tvrdnje (njih pet) koje pojašnjavaju zašto im džeparac treba ili ne treba. Ispitanici su mogli odabrati do dvije tvrdnje, 107 odgovora je „ne treba džeparac“ dok je 367 odgovora „treba džeparac“.

U tvrdnjama zašto smatraju da im ne treba džeparac, 21 ispitanik misli kako više novca dobije ako pita svaki puta kad nešto želi, nego kad dobije određenu svotu mjesečno koju mora

rasporediti, 32 ispitanika ne žele razmišljati o potrošnji jer im roditelji kupuju sve što požele, dok 54 ispitanika ne želi primati džeparac jer ne žele odgovornost. Džeparac treba 221 ispitanik jer džeparac smatraju načinom štednje za kupovinu nečeg što im treba dok 147 ispitanika želi džeparac jer može samostalno odlučivati što s novcem koji posjeduje.

Džeparac **trebam** jer:

- a. Mogu za nešto uštedjeti
- b. Mogu samostalno odlučiti što s novcem

Džeparac **ne trebam** jer:

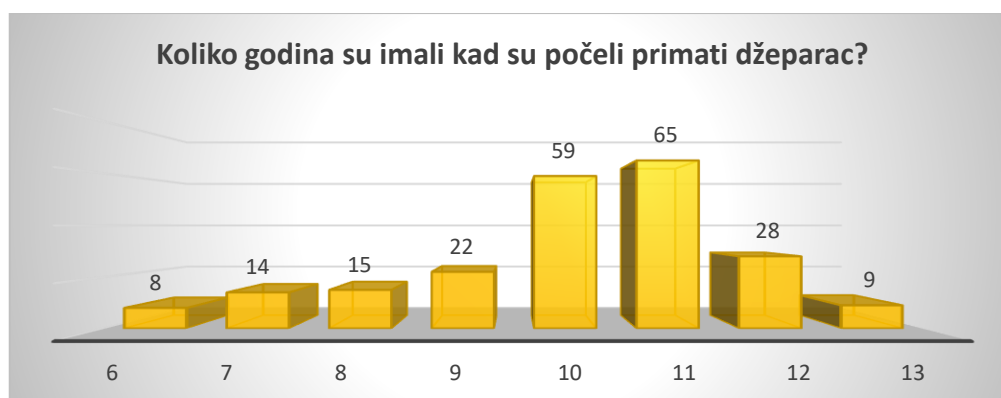
- c. Bez džeparca dobijem više novca
- d. Ne želim razmišljati o potrošnji
- e. Ne želim odgovornost

Prikaz 3: Mišljenja ispitanika o potrebi dobivanja džeparca

Na drugu skupinu pitanja trebali su odgovarati samo oni ispitanici koji imaju redoviti džeparac, no bilo ih je koji su odgovorili i na ova pitanja iako su se izjasnili da ne dobivaju džeparac, pa su i ti odgovori obrađeni.

Na pitanje tko im daje džeparac odgovorili su na sljedeći način: od roditelja dobiva džeparac 153 ispitanika (56%) , bake i djedovi daju džeparac u 57 slučajeva (21%) dok u 49 slučajeva (18.01%) džeparac dobivaju i od jednih i od drugih. Zanimljivo je da je izrazito velik postotak sudjelovanja baka i djedova u davanju džeparca.

Ispitanici su džeparac počeli dobivati već u ranoj dobi od 6 godina, dok je prosjek ispitanih učenika 10.1 godina (prosječna dob u petom razredu).

Prikaz 4: Razdioba ispitanika prema dobi početka dobivanja džeparca

Na pitanje što roditelji ispitanika misle o tome trebaju li djeca na neki način zavrijediti mjesečni džeparac, 135 (45.92%) ih smatra kako se džeparac treba zavrijediti pomaganjem u kući obavljanjem određenih poslova i trudom u školi. Čak 30 (10.2%) ispitanika smatra da njihovi roditelji misle kako džeparac ne treba zavrijediti, nego se podrazumijeva da im trebaju davati novac dok 54 (18.37%) ispitanika ne zna što njihovi roditelji misle o ovome.

Na pitanje dobivaju li cijeli iznos džeparca odjednom ili u više navrata, 88 (29.93%) ispitanika odgovorilo je da iznos dobiva jednom mjesečno, 15 (5%) ispitanika dobiva džeparac dva puta mjesečno, a 47 (16%) ispitanika dobiva džeparac na tjednoj osnovi. Na neki drugi način, džeparac dobiva 88 (29.93%) ispitanika. Najčešći drugi način dobivanja novca je: svakodnevno, kada zatreba i prigodno (rođendan, blagdani i sl.)

Njih 103 (35.03%) prima novčani iznos između 100 i 200 kn, 43 (14.63) prima između 200 i 300 kn, 22 (7.5%) ispitanika prima između 300 i 400 kn, a 15 (5.1%) ispitanika prima više od 400 kn. Neki drugi iznos prima 50 (17.01%) ispitanika. Ti drugi iznosi su mali, najčešće 20 do 50 kn, što upućuje da se radi o jednokratnim davanjima za izlazak, kino ili sl., a ne o mjesečnom iznosu .

Prikaz 5: Razdioba visina džeparca po kategorijama

Uzimajući u obzir 183 ispitanika koja su se izjasnila o visini svog džeparca, prosječna

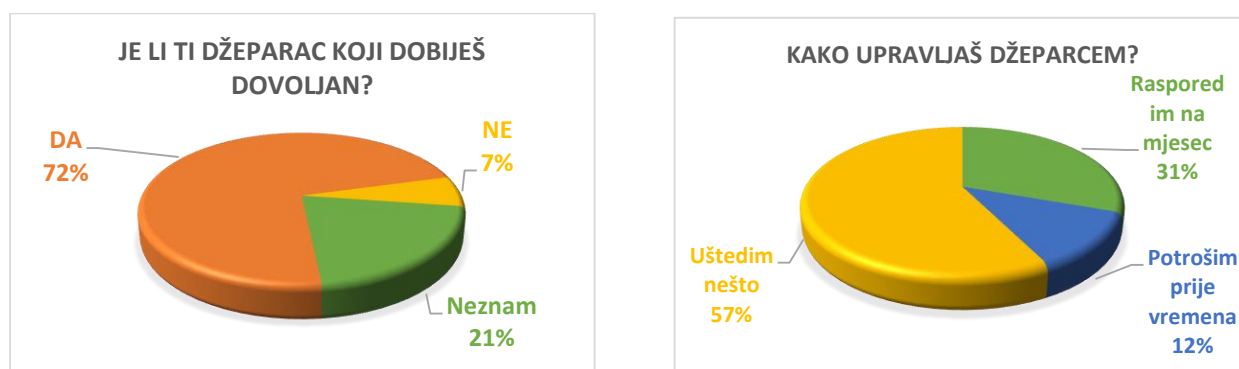
visina džeparca ispitanika je 226 kn. Istraživanje njemačke nakladničke kuće "Egmont Ehapa Verlag" iz 2013. godine pokazuje kako je prosječna visina džeparca njemačke djece dobi od 6 do 13 godina 27,56 eura, što je oko 205 kn. Uzimajući u obzir inflaciju, zbog čega je prosječna visina džeparca u Njemačkoj danas nešto viša od 27,56 eura, možemo primijetiti kako je prosječna visina džeparca u Njemačkoj i u našoj školi podjednaka, iako je razlika u standardu velika.

Da im je džeparac dovoljan izjasnilo se 213 (72.45%) ispitanika dok njih 19 (6.5%) misli kako im iznos koji primaju nije dovoljan.

Na pitanje kako zavrjeđuju džeparac, ispitanici su mogli navesti više odgovora. Pospremanjem sobe ili stana, džeparac zaradi 159 (46.76%) ispitanika, čuvanjem brata, sestre ili nečijeg djeteta, džeparac zavrijedi 41 ispitanik (13.94%) dok pomaganjem susjedima džeparac zavrijedi njih 8 (2.72%). Čak 132 (44.9%) ispitanika izjasnilo se kako džeparac zaradi na neki drugi način. Većina ih navodi kako džeparac zavrjeđuju uspjehom u školi i dobrim vladanjem.

Zanimljivi su odgovori na pitanje na koji način ispitanici troše džeparac, a na koje su mogli ponuditi do tri odgovora, gdje su 93 (20.09%) ispitanika odgovorila kao džeparac koriste za užinu.

Na pitanje o upravljanju džeparcem ispitanici su odgovorili sljedeće: 70 (23.81%) ispitanika raspoređi džeparac na cijeli mjesec, 28 (9.52%) ispitanika džeparac potroši prije vremena, a 132 (44.9%) ispitanika uspije od džeparca nešto i uštedjeti.

Prikaz 6: Raspolaganje džeparcem i procjena zadovoljstva visinom džeparca

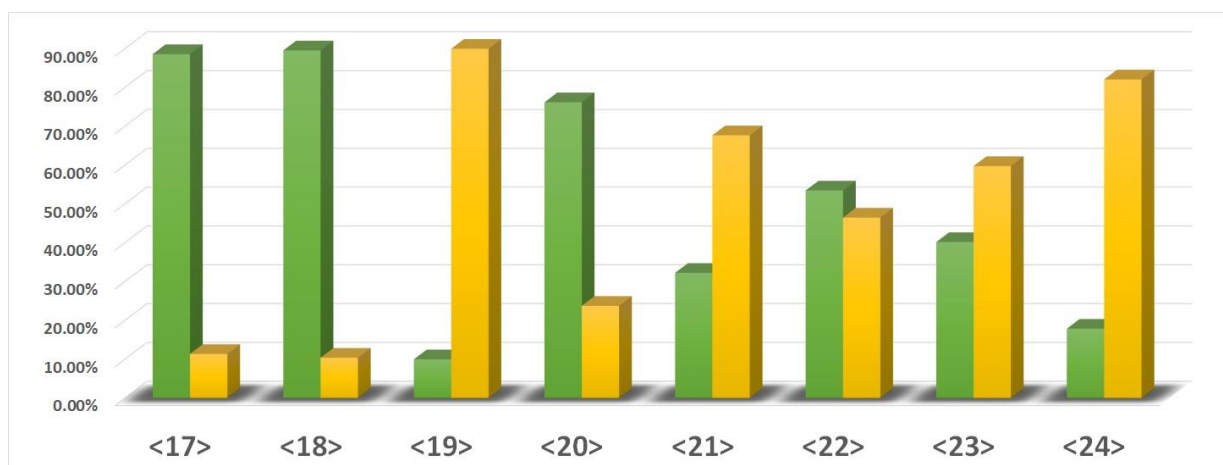
Istraživanje Hrvatske poštanske banke iz 2014 godine pokazuju kako 55% učenika srednjih škola u Republici Hrvatskoj ima plan mjesečne potrošnje džeparca, dok 22% ne razmišlja kako će potrošiti džeparac. Usporedbom tih rezultata i rezultata ovog istraživanja možemo uočiti pozitivan trend u razmišljanju učenika o upravljanju džeparcem.

Sa svojom djecom o odgovornom raspolaganju novcem razgovaralo je 157 (53.4%) roditelja, a kritike o načinu trošenja novca od roditelja je primilo 48 (16.33%) ispitanika. Slične rezultate pokazuje i istraživanje udruge Štedopis iz 2017. godine gdje vidimo kako 48% roditelja razgovara s djecom o novcu, 36% vrlo rijetko, a 16% nikada. Iz ovog se može zaključiti kako bi roditelji svakako trebali više razgovarati o ovoj temi sa svojom djecom.

Na sljedeću skupinu pitanja odgovarali su svi ispitanici bez obzira imaju li ili ne džeparac. Pitanja su formulirana da se na njih odgovara potvrdno ili negativno, a cilj je bio vidjeti razmišljanje ispitanika o odgovornosti raspolaganja novcem.

Tablica 1: Skupni prikaz pitanja i raspodjele odgovora

PITANJE	DA	%	NE	%
17. Džeparac omogućuje učenicima određenu financijsku samostalnost.	257	88.62%	33	11.38%
18. Ako imaju svoj novac, učenici se uče odgovornosti prema novcu.	258	89.58%	30	10.42%
19. Ako potroše svoj novac prije dogovorenog vremena, roditelji im trebaju dati novu svotu novca.	29	10.00%	261	90.00%
20. Ako potroše dobiveni iznos prije vremena, novi iznos trebaju zaraditi na neki način.	218	76.22%	68	23.78%
21. Ako potroše novac prije dogovorenog vremena smiju posuditi novac od prijatelja koji imaju džeparac.	92	32.28%	193	67.72%
22. Sva djeca trebaju imati svoj novac.	153	53.50%	133	46.50%
23. Novac koji redovito dobivaju smiju trošiti kako hoće, ne moraju roditeljima reći na što ga troše.	115	40.21%	171	59.79%
24. Džeparac se smije povećati sudjelovanjem u igrama na sreću.	51	17.89%	234	82.11%

Prikaz 7: Grafički prikaz raspodjele odgovora na pitanja iz tablice

Džeparac omogućuje financijsku samostalnost tvrdi njih 257(87.41%), dok se njih 33(11.22%) ne slaže s tom tvrdnjom.

Na pitanje uče li se učenici raspolaganjem svojim novcem odgovornosti prema novcu 258 (87.76%) ispitanika odgovorilo je potvrdno dok je 30 (10.2%) odgovorilo negativno.

Ako dobiveni džeparac potroše prije dogovorenog vremena, 29 (9.86%) ispitanika smatra kako im roditelji trebaju dati dodatnu svotu novca, a 261 (88.76%) ispitanika smatra da ne trebaju dobiti novu svotu, 218 (74.15%) misli da dodatni iznos trebaju zaraditi na neki drugi način, a

68 (23.13%) se s tim ne slaže, 92 (3.29%) ispitanika misli da dodatnu svotu novca smiju posuditi od prijatelja dok 193 (65.5%) misli da se novac ne smije posuđivati od drugih osoba.

Na pitanje trebaju li sva djeca imati svoj novac 153 (52.04%) ispitanika odgovara potvrdno dok njih 133 (45.24%) odgovara negativno. Interesantno je kako značajno više ispitanika prima džeparac nego ih misli da sva djeca trebaju primiti džeparac (179 naspram 153 ispitanika).

O tome na što troše džeparac 171 (58.16%) ispitanik smatra da treba razgovarati s roditeljima dok njih 115 (39.2%) smatra da roditelji ne trebaju znati na što oni troše džeparac. Istraživanje njemačke nakladničke kuće "Egmont Ehapa Verlag" iz 2013. godine pokazuje kako čak 81% djece u dobi od 6 do 13 godina samostalno odlučuju na što će potrošiti džeparac. Ključni odgojno-obrazovni cilj džeparca je naučiti odgovorno i samostalno upravljati financijama, usporedba podataka ovog istraživanja i istraživanja u Njemačkoj pokazuje kako su te činjenice njemački učenici (a vjerojatno i njihovi roditelji) znatno svjesniji od naših.

Na pitanje smiju li iznos džeparaca povećati igranjem igara na sreću, čime se prikriveno ispituje i mišljenje o „kockanju“, 234 (79.59%) ispitanika je odgovorilo negativno dok je 51 (17.35%) ispitanik odgovorilo pozitivno, iz čega se da zaključiti da ipak zabrinjavajuće visok postotak učenika odobrava „kockanje“.

Na pitanje troše li džeparac dobro, 216 (73.47%) ispitanika smatra da džeparac troši na pravi način, 21 (7.14%) misli da ne troši dobro džeparac, a 42 (14.29%) nije sigurno troši li džeparac ispravno. Na ovo pitanje ukupno je odgovorilo 279 ispitanika od 294, iako ih je samo 179 izjavilo da redovito prima džeparac.

Na posljetku, 131 (44.56%) ispitanik misli da o načinu upravljanja novcem trebaju učiti u školi, 76 (25.85%) njih smatra da nije potrebno o tome učiti u školi dok 83 (28.83%) ispitanika nisu sigurna treba li ili ne o tome učiti u školi.

U ovoj skupini pitanja broj ispitanika koji se nije izjasnio je u rasponu od 4 do 9 (do 3%), što nije statistički relevantno.

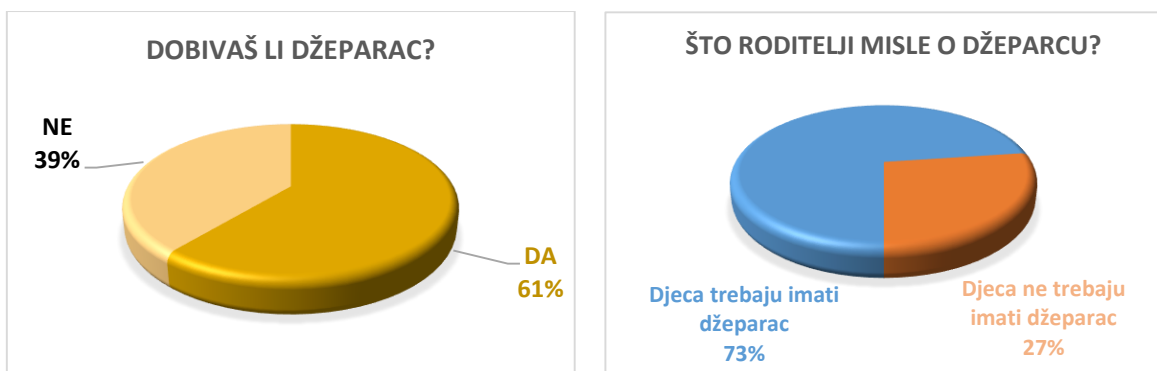
5. RAŠČLAMBA REZULTATA

Cilj ovog istraživanja je utvrditi odnose li se učenici odgovorno prema novcu te na temelju utvrđenog prepoznati eventualnu potrebu za dodatnom edukacijom o upravljanju financijama i predložiti moguće oblike te edukacije.

Koliko odgovorno se učenici odnose prema novcu?

Odgovor na ovo pitanje nije jednoznačan, nego vrlo kompleksan. Anketa je dala odgovor kako 73% ispitanika misli da dobro koriste džeparac, što izgleda kao dobar rezultat. No, njih nešto preko 14% nije sigurno. Također, promišljanja roditelja o svrsi džeparca i o tome što je „dobro“ trošenje džeparca sigurno nisu ista kao kod djece. Ovo možemo pretpostaviti na temelju informacije kako je tek nešto više od 50% roditelja razgovaralo sa svojom djecom na ovu temu. Odgovorno ponašanje prema novcu se ne odnosi samo na način i kontrolu trošenja, nego i na način zarađivanja tj. zasluživanja novca te na rezultirajući odnos prema novcu i poštivanje onog tko novac svojim radom zarađuje. U ovom istraživanju vrlo je značajno uočiti razlikuju li učenici raspolaganje (trošenje) novcem kojega dobivaš jednom i trebaš koristiti i rasporediti na određeni vremenski period (npr. džeparac) od trošenja svote novca koju dobiješ „jednokratno“ za određenu svrhu poput odlaska u kino, izlaska s prijateljima i prijateljicama, proslavu rođendana, kupovinu odjeće i sl; uočavaju li razliku između „zavrijediti“ novac i „dobiti“ novac. Važno je i ustanoviti kako roditelji vide ulogu džeparca u odgoju svoje djece.

Odgovore na ovo možemo pronaći u naizgled nekoherentnim odgovorima. Naime, 179 ispitanika kaže kako prima džeparac, a istovremeno njih 204 tvrdi kako njihovi roditelji misle da djeca trebaju imati džeparac, 153 kaže da džeparac dobivaju od roditelja, 57 od bake i djeda, a 49 dobiva i od jednih i od drugih.

Prikaz 8: Usporedni pregled ispitanika koji primaju džeparac i mišljenja njihovih roditelja

Dakle, 269 ispitanika je pojasnilo od koga primaju džeparac, a samo 179 ih je reklo da primaju džeparac. Znaju li onda naši učenici što je džeparac? Ovome pridonosi i činjenica kako je preko 80% ispitanika odgovorilo na sva pitanja, uključujući i ona rezervirana samo za ispitanike koji primaju džeparac, iako ih tek 61% prima džeparac. Nadalje, jesu li roditelji naših učenika uistinu siromašni pa da u čak 21% slučajeva džeparac dolazi od bake i djeda?

Znaju li učenici što je uistinu džeparac?

Raščlanjujući odgovore na pitanje koliko često dobivaju džeparac skoro 30% ispitanika je ponudilo neki drugi odgovor. Najčešće je navedeno kako džeparac dobivaju: svaki dan, kada im zatreba, kada trebaju nešto kupiti, za rođendan ili blagdan i sl. Iz ovoga možemo zaključiti kako skoro trećina učenika naše škole ne uočava razliku između novca koji dobiju za određeni period i novca koji dobiju jednokratno. Kako je razlika u načinu upravljanja vrlo velika, možemo zaključiti kako je nekakav oblik edukacije na ovu temu potreban.

S obzirom kako dobar dio „jednokratnih“ novčanih prihoda za rođendan, blagdane, izlaske i sl. dolazi od baka i djedova, možemo zaključiti kako ipak siromaštvo roditelja nije glavni uzrok financiranja džeparca od strane bake i djeda, nego naprosto nerazumijevanje pojma džeparac.

Uočavaju li učenici razliku između zavrijediti i dobiti džeparac?

U odgovorima na ovo pitanje, većina ispitanika je odgovorila kako džeparac zavrjeđuje pomaganjem u kući ili čuvanjem brata ili sestre. Valja uočiti kako veliki udio ispitanika (45%) nije izabrao jedan od ponuđenih odgovora, nego je ponudio neki drugi odgovor. Većina tih smatra kako džeparac zavrjeđuju dobrim ocjenama u školi i dobrim vladanjem, a jedan dio smatra kako džeparac ne treba zavrijediti, nego se podrazumijeva da ga trebaju dobiti. Kad se tome pridoda podatak kako čak 22.6% učenika misli kako im i ne treba džeparac te se ne žele ni truditi zavrijediti ga, ali istovremeno smatraju kako im roditelji trebaju kupiti sve što požele i dati novac kad god im treba, vidimo da značajan udio učenika ne razmišlja niti uočava potrebu zavrijediti novac nego novac vide kao svoju potrebu koju podrazumijevaju i koju roditelji trebaju ispuniti.

Interesantni podatci, koji mogu dodatno osvijetliti ovo pitanje, odgovori su na pitanja o visini džeparca i načinu trošenja džeparca. Naime, 17% ispitanika navodi kako dobivaju jednokratne iznose od 20 do 50 kn kada im treba za izlazak, kino, proslavu rođendana i sl. koji nije potrebno zavrjediti, nego se podrazumijevaju. Uz ovo, valja primijetiti kako 20% ispitanika novac koji dobiju troše na užinu, što je opet nešto što se podrazumijeva, a ne zavrjeđuje.

I ovdje je vidljivo kako pojam džeparac nije potpuno jasan, što upućuje na potrebu dodatne edukacije.

Kako roditelji vide ulogu džeparca u odgoju svoje djece?

Stavljanjem u korelaciju podataka o udjelu ispitanika koji redoviti primaju džeparac (61%), udjela roditelja koji smatraju da djeca trebaju imati džeparac (73%) i broja ispitanika s kojima su roditelji razgovarali o raspolaganju s novcem (53%) uočavamo kako značajno velik broj roditelja uopće ne razmišlja o džeparcu kao načinu na koji djeca, uz zadovoljenje svojih želja i potreba za koje su potrebna financijska sredstva, mogu učinkovito naučiti dobro upravljati financijama. Razvojem ovih vještina u životnom razdoblju kada pogrešne financijske odluke nemaju značajne posljedice, pripremamo djecu za život i pravilno upravljanje financijama, podjednako na prihodovnoj i na rashodovnoj strani, i umanjujemo negativne učinke koje na pojedinca, obitelj i društvo u cjelini imaju pogrešne financijske odluke.

Prikaz 9: Usporedba mišljenja o džeparcu i broja roditelja koji o tome razgovaraju s djecom

Povezujući odgovore na pitanje što roditelji misle o potrebi zavrjeđivanja džeparca, gdje 10% ispitanika odgovara kako njihovi roditelji misle da džeparac ne treba zavrjediti, a 18% ni ne zna što roditelji misle o ovome, te odgovore na pitanje kako zavrjeđuju džeparac, gdje preko 40% ispitanika navodi dobre ocjene u školi i dobro vladanje, možemo zaključiti kako oni roditelji koji svojoj djeci daju džeparac dobrim dijelom to rade kao nagradu (najčešće za ocjene). Ovo nas navodi na zaključak kako relativno malo roditelja džeparac vidi kao dio ukupnog odgoja i metodu kojom svoju djecu mogu pripremiti za život u kojem će upravljanje

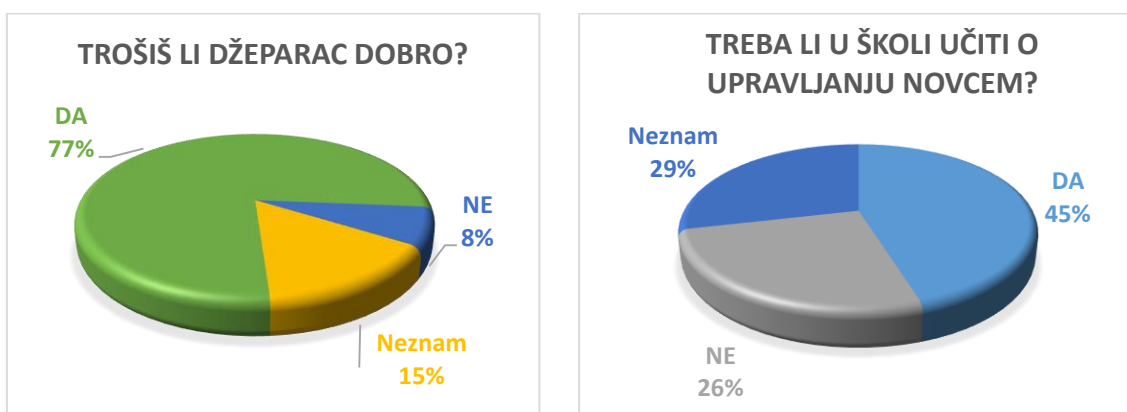
financijama zasigurno igrati važnu ulogu. Ovi rezultati upućuju na važnost dodatne edukacije roditelja kao ključnih čimbenika u edukaciji učenika o pravilnom upravljanju financijama.

Treba li učenicima dodatna edukacija o financijskoj odgovornosti?

Dosadašnja raščlamba pokazala je kako je nekakvi oblik edukacije o upravljanju novcem potreban i za učenike i za roditelje.

Trećom skupinom pitanja pokušalo se dodatno raščlaniti mišljenje učenika o tome i deducirati odgovarajuće zaključke te vidjeti u kojoj mjeri se ti zaključci slažu s već iznesenim. Grupom pitanja o utjecaju džeparca na financijsku samostalnost i učenju raspolaganja s novcem većina ispitanika odgovara kako džeparac pruža financijsku samostalnost (87.41%) i doprinosi razvoju odgovornosti prema novcu (87.56%). Na pitanje što učiniti kada se novac potroši prije nego bi trebalo, većina ispitanika smatra kako dodatni iznos ne treba tražiti od roditelja ili posuditi od prijatelja, nego ga treba nekako zaraditi. Iako većina smatra kako se džeparac ne smije pokušati povećati igrama na sreću, ipak zabrinjavajuće visok udio (17.35%) misli kako je to u redu.

Većina ispitanika misli kako dobro troši džeparac (73%), manji dio (7%) nije zadovoljno kako troši novac, a 14% ne zna. Uzimajući u razmatranje zaključak iz prethodnog poglavlja kako dobar dio učenika ne razumije u potpunosti pojam džeparac možemo pretpostaviti kako i među učenicima koji misle da dobro troše džeparac jedan dio to zapravo ne zna. Ovo možemo uočiti i u direktnom pitanju o potrebi dodatne edukacije o upravljanju s novcem, gdje je 44.56% ispitanika odgovorilo potvrdno, 25.85% negativno, a 28.83% učenika nije sigurno, što je kontradiktorno s mišljenjem 73% učenika koji misle da dobro raspoložu novcem i potvrđuje prethodnu pretpostavku.

Prikaz 6: Usporedba izjava ispitanika o trošenju novca i potrebi za dodatnom edukacijom

Raščlamba rezultata ovog bloka pitanja također pokazuje kako učenici osjećaju potrebu znati koristiti džeparac i odgovorno postupati s novcem. Stoga možemo zaključiti kako je dodatna edukacija po ovom pitanju potrebna.

6. ZAKLJUČAK

Istraživanje je provedeno u višim razredima osnovne škole kako bi se odgovorilo na pitanje znaju li učenici upravljati novcem, odnosno odnose li se pravilno prema novcu i detektirala eventualna potreba za dodatnom edukacijom na ovu temu. Relevantnost istraživanja počiva na činjenici kako je upravljanje financijama važan dio života svakog pojedinca, a pogrešne financijske odluke mogu značajno negativno utjecati na pojedinca, njegovu obitelj i društvo u cjelini. Edukacija o upravljanju financijama i praktično uvježbavanje kroz alate poput džeparca još u periodu osnovnoškolskog obrazovanja, kada eventualne pogreške učenika u upravljanju novcem nemaju značajne posljedice, mogu znatno povećati kompetencije naših učenika u ovom području i pripremiti ih za budućnost.

Istraživanje je pokazalo kako znatan udio učenika ne razumije u potpunosti pojam džeparca i nije siguran što znači dobro upravljanje novcem i kako ga postići.

Istraživanje je također pokazalo kako znatni udio roditelja ne pridaje ovom području dovoljno pažnje ili džeparac koristi kao nagradu za uspjeh, a ne kao alat kojim djeca mogu učiti pravilan odnos prema novcu i razvijati vještinu raspolaganja financijama.

Stoga je preporuka organizirati i provesti dodatnu edukaciju o upravljanju financijama. Navedena edukacija može se provesti organizirano kroz satove razredne zajednice i organiziranjem seta radionica na ovu temu.

Učinkovita edukacija učenika u ovom području nije moguća bez aktivnog participiranja njihovih roditelja, što upućuje na potrebu razgovora s roditeljima i njihove pripreme za sudjelovanje u edukaciji učenika o upravljanju financijama. Kao preduvjet pokretanja predložene edukacije za učenike, nužno je, kroz roditeljske sastanke ili organizirane tribine na ovu temu, kvalitetno pripremiti roditelje za ulogu aktivnih sudionika edukacije za učenike.

Anketa je anonimna i služi kako bismo znali kako i na što naši učenici troše svoj novac te kako bismo im pomogli da shvate što znači upravljati svojim financijama.

Na sljedeća pitanja odgovori zaokruživanjem.

1. a) Ja sam dječak b) Ja sam djevojčica
2. Učenik/učenica sam :
 - a) petog razreda b) šestog razreda c) sedmog razreda d) osmog razreda
3. Svaki mjesec redovito dobivam „džeparac“ (određena svota novca koju redovito dobivam i smijem trošiti samostalno) DA NE
4. Moji roditelji smatraju da :
 - a) Trebam imati svoj novac s kojim raspolazem kako hoću
 - b) Moji roditelji smatraju da mi ne treba novac s kojim ću samostalno raspolagati
5. Zaokruži dvije tvrdnje koje su najbliže onome što ti misliš :
 - a) Džeparac mi **ne treba** jer imam manje novca na raspolaganju za trošiti
 - b) Džeparac mi **treba** jer mogu sam/sama odlučiti što ću s novcem
 - c) Džeparac mi **treba** jer mogu štedjeti za nešto
 - d) Džeparac mi **ne treba** jer mi roditelji kupuju sve što poželim
 - e) Džeparac mi **ne treba** jer moram misliti na što trošim novac

NA SLJEDEĆA PITANJA ODGOVARAJ AKO IMAŠ DŽEPARAC

6. Tko sudjeluje u dodjeli džeparca?
 - a) Roditelji/skrbnici
 - b) Bake i djedovi
 - c) Ostala rodbina
 - d) Svi navedeni
 - e) Nitko od navedenih
7. Džeparac sam počeo/počela dobivati kada sam imao/imala _____ godina.
8. Moji roditelji smatraju
 - a) džeparac trebam zaraditi pomaganjem u obavljanju kućanskih obveza
 - b) džeparac trebam zaraditi trudom u školi
 - c) džeparac ne trebam zaraditi, podrazumijeva se da ga trebam imati
 - d) ništa od navedenog
9. Džeparac dobivam:
 - a) jedanput tjedno
 - b) jedanput mjesečno
 - c) dva puta mjesečno
 - d) Na neki drugi način _____
10. Moj džeparac za jedan mjesec ukupno iznosi:
 - a) Između 100 i 200 kn
 - b) Između 200 i 300 kn
 - c) Između 300 i 400 kn
 - d) Preko 500 kn
 - e) Neki drugi iznos _____ kn
11. Dobiveni džeparac mi je dovoljan / nije dovoljan za moje mjesečne potrebe.

12. Džeparac zaradim: (možeš zaokružiti više odgovora)

- a) pospremanjem svoje sobe
- b) pospremanjem stana
- c) čuvanjem svog brata ili sestre
- d) čuvanjem nekog drugog djeteta
- e) pomaganjem susjedima
- f) na neki drugi način _____

13. Džeparac najčešće koristim za (možeš zaokružiti najviše 3 odgovora)

- a) kupovinu užine
- b) kupovinu slatkiša
- c) kupovinu časopisa ili knjiga
- d) kupovinu video igara
- e) poklone prijateljima
- f) odlaske u kino
- g) nešto drugo: _____

14. Džeparac uvijek

- a) Rasporedim na cijeli mjesec
- b) potrošim cijeli prije vremena
- c) uspijem nešto uštedjeti za sljedeći mjesec

15. Kritiziraju li te roditelji kako upravljaš svojim novcem? DA NE

16. Jesu li roditelji s tobom razgovarali o odgovornom raspolaganju s novcem prije nego su ti počeli davati džeparac? DA NE

NA SLJEDEĆE TVRDNJE DAJTE ODGOVOR ZAOKRUŽIVANJEM BEZ OBZIRA IMATE LI DŽEPARAC ILI NE.

17. Džeparac omogućuje učenicima određenu financijsku samostalnost. DA NE

18. Ako imaju svoj novac, učenici se uče odgovornosti prema novcu. DA NE

19. Ako potroše svoj novac prije dogovorenog vremena, roditelji im trebaju dati novu svotu novca.

DA NE

20. Ako potroše dobiveni iznos prije vremena, novi iznos trebaju zaraditi na neki način.

DA NE

21. Ako potroše novac prije dogovorenog vremena smiju posuditi novac od prijatelja koji imaju džeparac.

DA NE

22. Sva djeca trebaju imati svoj novac. DA NE

23. Novac koji redovito dobivaju smiju trošiti kako hoće, ne moraju roditeljima reći na što ga troše.

DA NE

24. Džeparac se smije povećati sudjelovanjem u igrama na sreću. DA NE

25. Djeca o načinu upravljanja novcem trebaju učiti u školi.

a) DA b) NE c) NISAM SIGURAN/SIGURNA

26. Misliš li da džeparac dobro trošiš? a) DA b) NE c) NISAM SIGURAN/SIGURNA